

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Petry Weissové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **P. K.**, zast. JUDr. Janem Klaiem, advokátem, se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň, proti žalovanému: **velitel vzdušných sil**, se sídlem Vítězné náměstí 1500/5, Praha, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 9. 2019, č. j. MO 264836/2019-3031, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 13. 10. 2021, č. j. 29 Ad 23/2019 - 199,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši 4.114 Kč, k rukám jeho zástupce JUDr. Jana Klaila, advokáta, do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalobce podal dne 18. 8. 2008 „žádost o náhradu na ušlé mzdě“ v souvislosti s výkonem služeb LZS (letecká záchranná služba) a SAR (služba pátrání a záchrany) v období od založení 233. vrtulníkové letky v Plzni-Líních (v roce 1998) do podání žádosti. Svůj nárok odůvodnil tím, že služby LZS a SAR vykonával v rámci 24hodinových směn, které byly pouze formálně rozděleny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti. Za dobu označenou jako služební pohotovost tedy byla žalobci vyplacena pouze příslušná náhrada, ačkoliv z materiálního hlediska se stále jednalo o výkon služby a měl mu náležet plat včetně všech případných příplatků.

[2] Správní orgány ve věci vydaly vícero rozhodnutí, jimiž žalobcovu žádost zamítly. Jednotlivá tato rozhodnutí, potažmo rozhodnutí o odvolání, následně v průběhu soudního přezkumu zrušil Krajský soud v Ostravě (nejprve rozsudkem ze dne 29. 6. 2010, č. j. 22 Ca 66/2009 - 50, a následně rozsudkem ze dne 10. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 - 69).

[3] Velitel vojenského útvaru 2427 Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou (dále jen „správní orgán prvního stupně“), následně rozhodnutím ze dne 29. 3. 2017, č. j. MO 62700/2017-2427, žalobci z části vyhověl a přiznal mu odměnu za práci přesčas ve výši 105.264 Kč, ve zbylém rozsahu žádost jako nedůvodnou zamítl. Nároky uplatněné předmětnou žádostí do 18. 8. 2005 posoudil správní orgán prvního stupně jako promlčené. I právě citované rozhodnutí správního orgánu prvního stupně však zrušil žalovaný a věc mu vrátil k dalšímu řízení rozhodnutím ze dne 7. 9. 2017, č. j. MO 180652/2017-3031.

[4] Naposled o žádosti žalobce rozhodl správní orgán prvního stupně rozhodnutím ze dne 22. 1. 2019, č. j. MO 26012/2019-2427, jímž žádosti částečně vyhověl a přiznal žalobci odměnu za práci přesčas ve výši 118.924 Kč, včetně úroků z prodlení. Ve zbytku žádost zamítl a nároky uplatněné za období do 15. 8. 2005 shledal promlčenými. Odvolání žalobce žalovaný rozhodnutím ze dne 16. 9. 2019, č. j. MO 264836/2019-3031 (dále jen „napadené rozhodnutí“), zamítl a posledně uvedené rozhodnutí správního orgánu prvního stupně potvrdil.

II.

[5] Žalobce podal proti napadenému rozhodnutí žalovaného žalobu ke Krajskému soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), který v záhlaví uvedeným rozsudkem (dále jen „napadený rozsudek“) napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

[6] Krajský soud poukázal na skutečnost, že podle služebních orgánů byla žalobci služební pohotovost nařizována organizačními rozkazy vydávanými na období příslušného kalendářního roku ve spojení s denními rozkazy. Z těchto podkladů (jakož ani dalších dokumentů založených ve spise) však ve vztahu k žalobci není zjevné, jakou formu rozkazů byly v letech 2005, 2006 a 2008 nařizovány služební pohotovosti, tudíž zda prostřednictvím písemných organizačních rozkazů, jako tomu bylo v případě organizačního rozkazu č. 1 ze dne 2. 1. 2007 v roce 2007, či se jednalo o rozkazy ústní. Krajský soud však shledal, že organizace směny byla v letech 2005 až 2008 totožná (o čemž nebylo mezi účastníky řízení sporu), přičemž služba v délce 24 hodin byla rozdělena na část služby (od 7 h do 19 h) a na část pohotovosti (od 19 h do 7 h následujícího dne). Za nesporné považoval krajský soud i doby, kdy měl být žalobce přítomen na daném pracovišti z rozkazu nadřízeného, sporné bylo pouze to, zda se jednalo kromě služby i o pohotovost, a co bylo případně jejím obsahem. Ve vztahu k letům 2005, 2006 a 2008 neměl krajský soud nařízení pohotovosti vůbec za prokázané.

[7] Ve vztahu k roku 2007 krajský soud dovodil, že žalobci byla organizačním rozkazem č. 1 ze dne 2. 1. 2007 formálně nařízena služební pohotovost. Z toho však nelze současně dovozovat naplnění podmínky důležitého zájmu služby ve smyslu § 30 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání ve znění účinném v době, do níž spadají uplatněné nároky (dále jen „zákon o vojácích z povolání“). Pro určení, zda žalobci přísluší plat za výkon služby či „pouze“ odměna za služební pohotovost, bylo ale nutné postavit najisto, jaké faktické činnosti žalobce v rámci nařízené služební pohotovosti vykonával, tedy zda byl charakter činností během služební pohotovosti identický s činnostmi nařizovanými žalobci v rámci výkonu služby.

[8] Krajský soud poukázal na obsah svědeckých výpovědí (jež byly provedeny v souvisejícím správním řízení týkajícím se týchž skutkových okolností jako v nynější

pokračování

věci). Shrnutí, že podle některých svědků byla doba služby a doba pohotovosti co do náplně totožná a jednalo se o 24hodinovou službu. Někteří svědci sice vypověděli, že i když většinu času v době služební pohotovosti (mezi 19 h a 7 h následujícího dne) nečinili vojáci nic, přesto jim určitá činnost byla nařízena. Krajský soud proto uzavřel, že i v době služební pohotovosti vykonávali vojáci stejné činnosti jako v době služby.

[9] Krajský soud dále uvedl, že sporným zůstává, zda přítomnost žalobce na svém stanovišti, která trvale vykazovala po materiální stránce znaky služby, byla či nebyla srovnatelná s náplní jeho činnosti v době od 7 h do 19 h, tudíž v době tzv. služební pohotovosti. Zcela přitom nepřisvědčil žalobnímu tvrzení, v němž žalobce opodstatněnost svých nároků zakládal čistě na formálním aspektu věci, a namítal, že pokud nebyly naplněny zákonné podmínky pro nařízení služební pohotovosti (chybějící konkrétní rozkazy ve vztahu k žalobci, důležitý zájem služby), nemohlo se o služební pohotovost jednat. Nebylo totiž pochyb o tom, že žalobce měl či musel mít povědomí o tom, že jeho služba činí 12 hodin a zbylých 12 h je vedeno a propláceno jako služební pohotovost.

[10] Uvedené členění služby však bylo podle krajského soudu zcela účelové. Správní orgány v řízení nenabídly racionální vysvětlení pro takové členění a ze svědeckých výpovědí podle krajského soudu plyne, že členění bylo opodstatněno pouze personálními a ekonomickými hledisky. Krajský soud tudíž shledal, že důkazy svědčí spíše o účelovém jednání žalovaného. Pro uvedené dospěl k závěru, že nároky žalobce za dobu tří let předcházejících podání žalobcovy žádosti jsou oprávněné. Podpůrně k tomuto závěru poukázal i na obsah Směrnice pro činnost LZS ze dne 27. 11. 2019, č. j. MO 340202/2019-8407 (dále jen „směrnice 2019“), která již neobsahuje členění na dobu služby a dobu pohotovosti.

[11] K žalobní námitce o tom, že služební orgány vznesly námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, krajský soud vyslovil, že žalobci nic nebránilo, aby se proti výkladu zastávanému služebními orgány včas bránil. Této žalobní námitce tudíž nepřisvědčil. Upozornil, že promlčení představuje obecné pravidlo, k jehož prolomení musí existovat závažné důvody. Krajský soud sice vzal v úvahu i tvrzení o tom, že „vyjma výplatních pásek“ nic nenasvědčovalo tomu, že vojákům byly nařizovány služební pohotovosti, ale i kdyby platilo, že pohotovosti nebyly jasně nařízeny, vycházel z názoru, že služební orgány byly v tomto svém postupu vedeny snahou „šetřit“, nikoliv „škodit“. Byť důsledkem mohlo být i jisté „poškození“ žalobce jako pravidelný důsledek nedodržení smluvních a obdobných závazků. Žalobce však podle krajského soudu neuvedl ničeho, co by prokazovalo, že služební orgány postupovaly s úmyslem jej poškodit. Krajský soud tudíž uzavřel, že v případě žalobce byly splněny podmínky pro uznání jeho platových nároků za období tří let zpětně od podání žádosti o dorovnání ušlého služebního platu.

III.

[12] Proti napadenému rozsudku brojí žalovaný (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Navrhuje zrušit napadený rozsudek a věc vrátit krajskému soudu k dalšímu řízení.

[13] Stěžovatel předně namítá, že voják, kterému je nařízena služební pohotovost, nemůže vykonávat žádnou služební činnost a není proto možné takovou činnost prokazovat a předkládat o ní soudu jakékoliv důkazy. Z výpovědí všech relevantních

svědků vyplývá, že vojákům určeným do služeb LZS a SAR, včetně žalobce, nebyla ze strany jejich nadřízených nařizována v době jejich určení do služební pohotovosti žádná činnost. Rovněž bylo prokázáno, že pokud byli vojáci v rámci služební pohotovosti aktivováni a zahájili tak služební činnost, byla tato činnost zaevidována jako výkon služby, a tak také i proplacena. Požaduje-li žalobce platový nárok a deklaruje, že musel v době, kdy mu byla nařízena služební pohotovost vykonávat nějakou činnost, musí prokázat, na základě jakého nařízení či rozkazu nadřízených tuto činnost vykonával. V případě jejího vykonávání bez nařízení či rozkazu není možné za tuto činnost nárokovat plat.

[14] Stěžovatel se neztotožňuje se závěrem krajského soudu o tom, že není zjevná odlišnost mezi činnostmi vykonávanými v rámci služby a v rámci služební pohotovosti. V rámci výkonu služby plní voják rozkazy svých nadřízených nebo jím určených osob vyplývající z potřeb kladených na výkon jeho služby. Naproti tomu v rámci výkonu služební pohotovosti je takový voják pouze připraven k aktivaci a následnému zahájení výkonu služby právě nařízením či rozkazem. Žalobci byl, stejně jako ostatním vojákům určeným do služeb LZS a SAR, nařizován jeho nadřízenými 12hodinový výkon služby a navazující 12hodinová služební pohotovost.

[15] K výkonu předletové přípravy, jejíž obsah nepovažoval krajský soud za objasněný, stěžovatel uvádí, že v době služební pohotovosti vykonával žalobce podle jeho služebního zařazení výhradně činnosti spjaté s případnou aktivací (vzlet max. do 10 u služeb SAR, resp. U služeb LZS od 4 minut ve dne a do 10 v noci s předletovou přípravou odpovídající uvedené časové normě vzletu, tj. zejména seznámení se s meteorologickou situací v okamžiku letu; seznamování s aktuální meteorologickou situací před samotným letem), jiné činnosti mohly být podle Směrnice pro činnost LZS a SAR 233. vrtulníkové letky ze dne 17. 1. 2006, č. j. 42-9/2006-2802/J3 (dále jen „směrnice 2006“), vykonávány výhradně v době výkonu služby. Pojem služba přitom podle stěžovatele zahrnuje pouze úsek 12 hodin vlastní služby, nikoliv následný úsek 12 hodin služební pohotovosti.

[16] Podle stěžovatele krajský soud nečiní v napadeném rozsudku rozdíl mezi předletovou přípravou techniky a předletovou přípravou ze strany vrtulníku – výkonných letců. Přitom předletová příprava techniky se řídí vnitřním předpisem Let-1-4, *Inženýrská letecká služba* a směrnici 2006. Předletová příprava posádky vrtulníku – výkonných letců se však řídí vnitřním předpisem Let-1-1, *Předpis pro létání*. Stěžovatel v této souvislosti v kasační stížnosti cituje části směrnice 2006 a vnitřního předpisu Let-1-4, z nichž podle něj vyplývá, že předletová příprava v rozsahu jedné hodiny, kterou zmiňuje žalobce v žalobě, byla vykonávána pouze personálem inženýrské letecké služby (tj. techniky). Směrnice 2006 dále stanoví, že předletová příprava techniky platí pro 24 hodin, podle stěžovatele je tudíž zřejmé, že byla konána v době výkonu služby technickou směnou, nikoli v době pohotovosti výkonnými letci. V době služební pohotovosti byla v případě aktivace konána příprava techniky k opakovanému letu v rozsahu 30 minut, která byla technickému personálu zaplacená jako výkon služby. Předletová příprava výkonných letců řídící se vnitřním předpisem Let-1-1 spočívala v rychlém seznámení se s aktuální meteorologickou situací, v upřesnění údajů pro využití navigačních a spojovacích systému a v přípravě osobních pomůcek a výstroje. Příslušníci ostatních profesí (vojenští záchranáři) pak nekonali jakoukoliv předletovou přípravu a v době služební pohotovosti pouze čekali na aktivaci a s tím související nástup do vrtulníku.

pokračování

[17] Stěžovatel nesouhlasí s tím, že by přiznání uplatněného platového nároku mělo být žalobci přiznáno na základě srovnání výkonu jeho činnosti a dalších vojáků určených do služeb LZS a SAR s výkonem činnosti vojáků určených do služeb NATINADS. Význam a důležitost služby NATINADS vyžaduje, na rozdíl od služby LZS a SAR, nutnost udržovat v režimu výkonu služby určeného vojáka po celých 24 hodin. Naproti tomu u služeb LZS a SAR postačuje tuto zajišťovat v režimu 12hodinového výkonu služby a 12hodinové pohotovosti.

[18] Nakonec stěžovatel namítá, že na platové nároky uplatněné v nynější věci nelze aplikovat závěry vyplývající ze směrnice 2019, v níž byl nově zaveden nepřetržitý výkon služby LZS a SAR. Vojáci mají po dobu nepřetržitého výkonu služby nově stanovené činnosti, které mají vykonávat. I přesto však má stěžovatel za to, že v jeho prospěch ze směrnice 2019 vyplývá, že předletová příprava probíhá v určeném čase jen před nástupem do služby LZS, poté již nikoliv.

IV.

[19] Žalobce podává ke kasační stížnosti obsáhlé vyjádření, v němž zpochybňuje správnost stěžovatelových tvrzení a navrhuje její zamítnutí. Současně se však ohrazuje i vůči odůvodnění napadeného rozsudku, neboť má za to, že byl vždy určen k výkonu nepřetržité 24 hodinové služby. Navrhuje tudíž, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl, avšak aby v odůvodnění postavil najisto, že k nařízení služební pohotovosti nikdy nedošlo a stěžovatel je povinen doplatit žalobci plat za vykázané doby služební pohotovosti, včetně všech příplatků, a to za 10 let zpětně.

[20] Ke stížnostní argumentaci žalobce uvádí, že neexistuje žádný konkrétní a jasný rozkaz (s uvedením jeho jména, příjmení, data, času a místa), jímž by mu byla nařízena služební pohotovost. Ze spisu naopak vyplývá, že byl vždy zařazován do 24hodinové služby. Zdůrazňuje, že služby LZS a SAR je nezbytné zabezpečovat nepřetržitě. Rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální, toliko za účelem dosažení rozdílného odměňování. V tomto směru odkazuje na výpověď svědka gen. V. P., směrnici 2006 a předpis Let-1-1.

[21] Zároveň žalobce uvádí, že bylo podstatné, aby krajský soud naprosto jasně určil, kterým konkrétním rozkazem byla žalobci nařízena služební pohotovost, anebo měl uzavřít, že žalobci nebyla nikdy nařízena naopak, že mu byl nařízen pouze výkon 24hodinové služby. Tato skutečnost byla důležitá nejen ve vztahu k uplatněnému nároku na plat, ale rovněž také z hlediska odpovědnosti za poskytování služeb LZS a SAR, neboť v rámci výkonu služby a služební pohotovosti podléhají vojáci odlišnému velení. Pokud by byla žalobci skutečně nařízena služební pohotovost, nevztahovala by se na něj směrnice, protože by mu ani nemohl vydat pokyn ke vzletu službu konající lékař (jako je tomu v případě výkonu služby). Jediný, kdo by tak mohl učinit, by byl kmenový velitel. I proto žalobce nesouhlasí s krajským soudem v tom, že žalobce nadměrně zdůrazňuje formální aspekt celé věci.

[22] Žalobce se dále vyjadřuje k povaze výkonu služeb LSZ a SAR a k činnostem, které bylo třeba vykonávat. Uvedené služby totiž musí být zabezpečeny v průběhu celých 24 hodin. Tomuto požadavku ostatně podle žalobce odpovídá i obsah směrnice 2019, v níž je uvedeno, co je obsahem výkonu služby po celých 24 hodin. Rozdělení služby na dobu

„nepřetržitého výkonu služby“ a dobu „služební pohotovosti“ ostatně neobsahovala ani Směrnice č. j. 15006-2/2004-4574, z ledna 2004. Stěžovatel tak podle žalobce doposud nevysvětlil, proč v období upraveném směrnicí 2006 nebylo nutno provádět předletovou přípravu v době stanovené jako služební pohotovost.

[23] Závěrem se pak žalobce podrobněji vyjadřuje k otázce činností konaných v rámci předletové přípravy a v době odpočinku a na podporu svých tvrzení taktéž předkládá jednotlivé listiny, na jejichž obsah ve svém vyjádření odkazuje (aniž je však označuje jako důkazy a navrhuje jejich případné provedení v řízení o kasační stížnosti).

V.

[24] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadený rozsudek netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[25] Kasační stížnost není důvodná.

[26] Podstatou nyní projednávané věci je posouzení zákonnosti způsobu, jakým byly od roku 1998 minimálně do roku 2008 zabezpečovány služby LZS a SAR v rámci 233. vrtulníkové letky na letišti Plzeň-Líně, a s tím související oprávněnosti uplatněných platových nároků vojáků zařazovaných do uvedených služeb, zde konkrétně žalobce. Krajský soud přitom v napadeném rozsudku přisvědčil žalobci v tom, že za období let 2005 až 2008 (tj. za dobu tří let předcházejících podání žádosti) mu nárok na doplacení služebního platu v rozsahu, v jakém jej služební orgány neshledaly promlčeným, náleží a je oprávněný.

[27] Shodnou otázkou (pouze ve vztahu k jiným vojákům z povolání z téže letky) se Nejvyšší správní soud již zabýval mimo jiné ve svých rozsudcích ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40, či ze dne 14. 1. 2022, č. j. 4 As 263/2021 - 34. Závěry v nich uvedené k výše nastoleným sporným otázkám jsou přitom plně použitelné i v nyní projednávané věci. Čtvrtý senát z nich proto vychází i v souzeném případě, neboť neshledává důvod se od nich jakkoliv odchýlit.

[28] V nynější věci není sporu o tom, že stěžovatel byl jako voják 233. vrtulníkové letky v Plzni-Líních zařazován do služeb LZS či SAR. Služby vykonávané žalobcem byly stanoveny v režimu 12 hodin „standardní“ služby (od 7 do 19 hodin), na niž bezprostředně navazovalo 12 hodin služební pohotovosti. Mezi účastníky řízení však nepanuje shoda, zda byla žalobci služební pohotovost nařízena a zda rozdělení 24hodinové směny nebylo toliko formální, tj. zda žalobce z materiálního hlediska i v době označené jako služební pohotovost nevykonával službu.

[29] Problematika služební pohotovosti je upravena v § 30 zákona o vojácích z povolání, podle nějž, *vyžaduje-li to důležitý zájem služby, může nadřízený nařídit vojákovi služební pohotovost. Podle odst. 2 téhož ustanovení se služební pohotovostí rozumí přítomnost vojáka ve vojenských objektech nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby.*

[30] Jak lze vysledovat ze struktury odůvodnění napadeného rozsudku, krajský soud vycházel z předpokladu, že pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce na doplacení ušlého služebního platu je nezbytné posoudit tři okruhy otázek: 1) zda existuje rozkaz,

pokračování

jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena, 2) zda byl dán důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti (první dvě podmínky podle Nejvyššího správního soudu tvoří formální aspekt věci, tj. zda byla pohotovost nařízena v souladu se zákonem) a 3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost fakticky vykonával (materiální aspekt).

[31] Nejvyšší správní soud současně předesílá, že bude-li se zabývat otázkou existence rozkazů, jimiž měla být žalobci nařízena služební pohotovost, bude tak činit právě ve vztahu k období let 2005 až 2008. Nároky za dřívější období (splatné do 15. 8. 2005) označily služební orgány za promlčené. Tomu přisvědčil i krajský soud, který neshledal, že by služební orgány námitku promlčení nároků za dřívější období uplatnily v rozporu s dobrými mravy a stěžovatel uvedený závěr nerozporuje. Vzhledem k tomu, že otázka promlčení žalobcem uplatněných nároků před 15. 8. 2005 již byla soudy pravomocně rozřešena, aniž je předmětem stížnostních námitek, Nejvyšší správní soud z těchto závěrů v dalším vychází. V řízení o kasační stížnosti jsou tedy předmětem posouzení toliko nároky za období tří let před podáním žádosti (18. 8. 2008).

[32] Pokud jde o otázku formálního nařízení služební pohotovosti, krajský soud se jím (pro období let 2005, 2006 a 2008) velmi podrobně zabýval v odstavcích 22. až 39. napadeného rozsudku. Dovodil, že spisový materiál neobsahuje podklady, z nichž by vyplývalo, že konkrétně žalobci byla nařízena služební pohotovost v letech 2005, 2006 a 2008 (tj. nejsou v něm založeny žádné rozkazy, které by tuto skutečnost konkrétně ve vztahu k žalobci dokládaly).

[33] Nejvyšší správní soud se s těmito závěry krajského soudu ztotožňuje, tedy ve shodě s ním má za to, že žalobci nebyla služební pohotovost v letech 2005, 2006 a 2008 formálně nařízena, respektive, že správní spis neobsahuje žádné podklady, z nichž by nařízení pohotovosti žalobci v těchto letech vyplývalo. Vzhledem k tomu, že se krajský soud uvedené otázky věnoval velmi podrobně, nepovažuje Nejvyšší správní soud za potřebné obsáhle opakovat již jednou vyřčené. Vyjádří se tedy k uvedenému jen poměrně stručně s tím, že ve zbytku odkazuje na relevantní pasáže přezkoumávaného rozsudku, s nimiž se shoduje.

[34] K období let 2005 a 2006 správní spis žádné organizační rozkazy o nařízení služební pohotovosti žalobci neobsahuje. Ve spise jsou založeny pouze části organizačních rozkazů ze dne 2. 1. 2007, 2. 1. 2008 a 30. 9. 2008. Jen prvně uvedený organizační rozkaz však obsahuje relevantní pasáže ve vztahu k členění služeb LZS a SAR, dále k režimu, v jakém byly vykonávány, jakož i k otázce nařizování služební pohotovosti pro rok 2007. Příloha tohoto rozkazu se věnuje mimo jiné stanovení časového rozvrhu směn LZS a SAR s tím, že doba od 19 h do 7 h následujícího dne je označena jako „pohotovost na pracovišti“. V příloze je dále uvedeno, že „[v]elitel 233. vrl. zabezpečí uveřejnění plánu pracovní doby příslušníků letky zařazovaných do LPZS ve svém rozkaze, velitel 232. vrl. a náčelník skupiny záchranné a výsadekové přípravy v rozkaze velitele 23. zVrL vždy týden dopředu (poslední prac. den v týdnu – na týden následující).“ Naopak výňatky organizačních rozkazů z roku 2008 sice zmiňují, že směny LZS a SAR jsou dílem slouženy v rámci pohotovosti, o jejím nařizování však nic nestanoví.

[35] Nejvyšší správní soud tedy shrnuje, že k části sporného období (roky 2005 a 2006) organizační rozkazy ve spise absentují. Rozkazy z roku 2008 obsahují více či méně kusé informace o služební pohotovosti, z žádného z nich však nelze dovodit její nařízení přímo ve vztahu k žalobci. Jedná se totiž o obecné dokumenty, které nestanovují žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR. Kasační soud zde souhlasí se žalobcem, že předpokladem prokázání formálního nařízení služební pohotovosti je existence „personálního“ rozkazu jmenovitě ve vztahu k dotčenému vojákovvi (v nynější věci k žalobci), a to i s uvedením data, času a popřípadě místa, v němž bude držet pohotovost. Těmto požadavkům nemohou výše zmíněné organizační rozkazy z roku 2008 dostát.

[36] Nařízení služební pohotovosti neprokazuje ani další stěžovatelem odkazovaný dokument, a to Směrnice pro činnost LZS a SAR 233. vrtulníkové letky č. j. 42-9/2006-2802/J3 (dále jen „směrnice LZS/SAR“) či předpis Let-1-1. Jedná se o dokumenty organizačního charakteru, které nestanoví povinnosti konkrétním osobám.

[37] V kasační stížnosti pak stěžovatel svoji argumentaci o nařízení služební pohotovosti (zejména z hlediska požadavků na výkon předletové přípravy) nově opírá i o letový předpis Let-1-4, *Inženýrská letecká služba*, z nějž také cituje. Má-li však stěžovatel za to, že obsah tohoto předpisu mohl zásadním způsobem ovlivnit rozhodování v této věci (zejména pak v otázce nařizování služební pohotovosti a provádění úkonů předletové přípravy, které se v době služby a služební pohotovosti mají lišit), měl se tímto předpisem v návaznosti na nastolené sporné otázky zabývat již ve správním řízení a taktéž jej učinit součástí správního spisu jako podklad rozhodnutí. Stěžovatel tak neučinil a ani v řízení o žalobě jej nepředložil a ve své argumentaci proti žalobním námitkám ji neuplatnil. Ostatně tento předpis, na který stěžovatel nyní nově odkazuje v kasační stížnosti, nepředložil ani v řízení u Nejvyššího správního soudu. Nutno tak považovat argumentační linii kasační stížnosti, jež má vyplývat ze zmíněného letového předpisu, za skutkové novoty ve smyslu § 109 odst. 5 s. ř. s. Ke skutkovým novotám kasační soud nemůže přihlížet.

[38] Nejvyšší správní soud tak pouze dodává, že nehledě na nemožnost se uvedenými tvrzeními ve vztahu k předpisu Let-1-4 zabývat považuje v nynější věci obsah činností prováděných v rámci předletové přípravy za podružný a pro posouzení nároku na doplacení služebního platu z důvodů dále vyložených nepodstatný.

[39] Kasační soud tudíž shrnuje, že podklady shromážděné správními orgány v souzeném případě neskýtají oporu pro závěr, že žalobci byla formálně na části směn SAR a LZS v době od 19 do 7 hodin následujícího dne formálně nařízena služební pohotovost. Námitka stěžovatele, že soud posoudil otázku nařízení služební pohotovosti chybně, je proto nedůvodná.

[40] Pro úplnost kasační soud doplňuje, že i když stěžovatel žalobci vytýká neprokázání oprávněnosti nároku na doplacení ušlého platu, ve vztahu k nařizování služební pohotovosti to byly právě správní orgány, které tížilo důkazní břemeno. Žalobce může jen stěží prokazovat negativní skutečnost (že mu nebyla služební pohotovost nařízena). Správní orgány přitom nebyly schopny ani za dobu více než 13 let od zahájení řízení snést důkazy, z nichž by řádné nařízení služební pohotovosti vyplývalo v letech 2005, 2006

pokračování

a 2008. Za těchto okolností Nejvyšší správní soud ve shodě s krajským soudem shrnuje, že žalobci nebyla služební pohotovost v souvislosti s výkonem služeb LZS a SAR v letech 2005, 2006 a 2008 řádně nařízena.

[41] Navzdory právě uvedenému je však kasační soud přesvědčen, že zjištěné nedostatky spočívající v neexistenci bezvadných rozkazů o nařízení služební pohotovosti v letech 2005, 2006 a 2008 by samy o sobě ještě nesvědčily o oprávněnosti nároku žalobce. Shodě se ostatně vyjádřil v napadeném rozsudku i krajský soud. Z obsahu správního spisu a ostatně i z jednotlivých podání žalobce v průběhu soudního řízení (ať již ze žaloby či vyjádření ke kasační stížnosti) je totiž patrné, že žalobce si byl rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti vědom.

[42] Zda bylo takové rozdělení směny ze strany služebních orgánů v souladu se zákonem a zda se nejednalo o rozdělení čistě účelové, je otázkou, k níž se kasační soud dále vyjádří. Není ovšem pochyb o tom, že i když z formálního hlediska nebyla služební pohotovost v letech 2005, 2006 a 2008 řádně nařízena, žalobce měl povědomost o tom, že vykonává 24hodinové směny, z nichž doba od 19 do 7 hodin následujícího dne je mu vykazována jako služební pohotovost. Od toho se odvíjela i odlišná výše finanční odměny za tuto část směny než v době výkonu „standardní“ služby (tj. od 7 do 19 hodin). Pokud by tedy existoval důležitý zájem služby pro nařízení pohotovosti (byť z formálního hlediska v letech 2005, 2006 až 2008 řádně nařízena nebyla) a současně by vojáci v určeném období fakticky pouze drželi pohotovost (aniž by pravidelně vykonávali činnosti, které jsou náplní služby LZS a SAR), nemohl by být žalobcův nárok na doplacení ušlého platu oprávněný.

[43] S ohledem na tuto skutečnost se Nejvyšší správní soud dále zabýval podmínkou pro nařízení pohotovosti vyplývající z § 30 zákona o vojácích z povolání, jíž je existence důležitého zájmu služby. Krajský soud se této otázce věnoval pouze ve vztahu k roku 2007 (viz odst. 42. napadeného rozsudku), v němž shledal, že tento důležitý zájem služby zde v roce 2007 nebyl. Tento závěr přitom stěžovatel v kasační stížnosti nenapadá. Kasační soud však považuje za potřebné se vyjádřit se k této problematice i v návaznosti na zbylé roky 2005, 2006 a 2008 právě proto, že z napadeného rozsudku plyne, že za období tří let před podáním žádosti jsou nároky žalobce na doplacení služebního platu oprávněné, což stěžovatel rozporuje.

[44] Jak již správně vyslovil krajský soud, služební pohotovost představuje výjimečný institut, který typicky nastupuje v případě nutnosti pokrytí nahodilých, a ne zcela předvídatelných událostí (a to ať již kupříkladu v důsledku náhlé zdravotní indispozice vojáka, či jakékoliv z vnějších příčin, která vyústí v nutnost povolání většího množství vojáků, než je obvyklé). Lze ji užívat pouze v nezbytně nutné míře, a nikoliv k pokrytí pravidelné činnosti, jejíž výkon je nezbytně trvale zajistit.

[45] Důležitý zájem služby nelze spatřovat v nutnosti zajištění běžné náplně služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2012, č. j. 6 Ads 151/2011 - 126, či rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 1. 2017, č. j. 11 Ad 7/2015 - 47). Právě o takovou situaci se přitom zjevně jednalo v nyní posuzované věci (viz např. výpovědi Ing. P. či Ing. H.). Služební pohotovost nebyla užívána v reakci na mimořádné události, nýbrž jako běžný prostředek

zajištění chodu letky, o čemž svědčí i skutečnost, že byla plánována na rok dopředu, pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR. Je tedy zjevné, že v posuzované věci nejen v roce 2007, ale v žádném z posuzovaných let (2005 až 2008), nebyl dán důležitý zájem služby, jak vyplývá z § 30 zákona o vojácích z povolání.

[46] S ohledem na právě uvedené lze učinit dílčí závěr, že pro nařízení služební pohotovosti v žádném z posuzovaných roků (2005 až 2008) nebyla splněna jedna ze zákonných podmínek, a to využití služební pohotovosti z důvodu existence důležitého zájmu služby. Pro období let 2005, 2006 a 2008, jak již shora uvedeno, nadto chyběla i další náležitost, a to řádné nařízení služební pohotovosti konkrétně žalobci.

[47] Nejvyšší správní soud se tudíž dále zabýval posouzením závěrů krajského soudu, jež se vztahovaly k faktické náplni činnosti žalobce v jednotlivých částech jím vykonávané 24hodinové služby, zejména pak v době od 19 do 7 hodin následujícího dne, tj. v době označené jako služební pohotovost. Jak také správné krajský soud dovodil, uvedené bylo dalším nezbytným předpokladem pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce. Krajský soud tudíž nepochybil, pokud se zabýval posouzením materiální stránky věci a vyjasňoval, zda lze odlišit činnosti vykonávané v době služby a v době tzv. služební pohotovosti. Jak již totiž kasační soud výše uvedl, nenaplnění formální stránky nařízení služební pohotovosti ještě samo o sobě neznamená, že žalobce nevykonával činnosti, které lze podřadit pod služební pohotovost.

[48] Ze správního spisu a všech svědeckých výpovědí, jež byly ve správním řízení provedeny, vyplývá, ačkoliv nejsou zcela bezrozporné, že určitou činnost vojáci vykonávali, ať se již jednalo toliko o lety na záchranu lidského života a lety k pátrání, či o předletovou a poletovou přípravu, nebo dokonce o další činnosti, jako je výcvik, lety na udržení a obnovení rozlétanosti apod.

[49] Dle mínění Nejvyššího správního soudu tedy lze mít za prokázané, že vojákům, kteří formálně vykonávali službu LZS a SAR v režimu služební pohotovosti, byla v jejím průběhu nařizována minimálně činnost, která je právě hlavní náplní uvedených služeb (tj. lety za účelem záchrany života či pátrání). To ostatně vyplývá již z podstaty věci, neboť režim 12 hodin služby a 12 služební pohotovosti sloužil právě k zabezpečení služeb LZS a SAR, které je nezbytné vykonávat nepřetržitě. V daném případě se přitom nejednalo o situaci, kdy by i v nočních hodinách (či přesněji v době od 19 do 7 hodin) někteří vojáci vykonávali „standardní službu“ LZS a SAR a jiní byli připraveni v režimu služební pohotovosti pro případ nutnosti povolání dalších vojáků do služby (např. jako posil či náhrady v důsledku náhlé indispozice pravidelného člena posádky). Vojáci, kteří se měli nacházet v režimu služební pohotovosti, totiž toho času představovali jediné členy letky připravené k provádění úkolů služeb LZS a SAR. Tímto způsobem pak velitelství letky plánovaně zajišťovalo její provoz v průběhu celého roku (na základě již výše zmiňovaných organizačních rozkazů).

[50] Nejvyšší správní soud tedy shodě jako i krajský soud nemá pochyb o tom, že rozdělení směn LZS a SAR bylo čistě formální a účelové, zřejmě vedené snahou o finanční úsporu či v důsledku dlouhodobé personální poddimenzovanosti letky (jak to ostatně vyplývá i ze svědeckých výpovědí). Soud nemůže vyloučit, že vojáci určení do služeb LZS a SAR podstatnou část doby označené jako služební pohotovost žádné faktické úkoly nevykonávali a že se kupříkladu mohli věnovat i odpočinku, jak namítá

pokračování

stěžovatel. To však nic nemění na skutečnosti, že to byli pouze a výlučně oni, kdo museli být stále připraveni vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR, stejně jako v době od 7 do 19 hodin. Přitom doba ke vzletu vrtulníku činila čtyři minuty přes den a deset minut v noci pro vrtulník LZS, deset minut v jakoukoliv denní dobu pak pro vrtulník SAR.

[51] K námitce týkající se průběhu letové (resp. předletové) přípravy kasační soud sděluje, jak již předestřel výše, ale též i ve svých předchozích rozsudcích ve skutkově obdobných věcech, že se jedná v nynější věci o otázku zcela podružnou, nemající na výsledek řízení podstatný vliv. Již na základě dosud shromážděných podkladů je totiž patrné, že rozdělení služeb LZS a SAR na 12 hodin „standardního“ výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální.

[52] Ačkoliv správní spis neobsahuje podrobné informace o náplni služeb LZS či SAR, přinejmenším z něj vyplývá, že jejich specifická spočívá v neustálé připravenosti ke vzletu vrtulníku, přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7 do 19 hodin byli přitom vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby, a to bez ohledu na to, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) fakticky vykonávali. Stěžovatel přitom nepředestřel žádné relevantní argumenty, pro něž by mělo být na dobu od 19 do 7 hodin nahlíženo jinak. Sám uvádí, že vojáci museli být připraveni ke vzletu vrtulníku (přičemž se na ně vztahovaly shora zmiňované časové limity 4 minuty, resp. 10 minut). I uvedené svědčí ve prospěch závěru, že pro rozdělení směn neexistoval žádný legitimní důvod a ze strany služebně nadřízených orgánů žalobce se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích), která nemůže požívat právní ochrany.

[53] K nesouhlasu stěžovatele s tím, že krajský soud závěr o opodstatněnosti platového nároku založil na srovnání výkonu činnosti žalobce a ostatních vojáků určených do služeb LZS a SAR s výkonem činnosti vojáků určených do služeb NATINADS kasační soud poukazuje na odst. 71. napadeného rozsudku. Z něj taková skutečnost neplyne. Krajský soud toliko shledal, že stěžovatel nedoložil skutečnosti jím tvrzené o rozdílech mezi činnostmi ve výše uvedených službách, přitom však nepovažoval za potřebné provádět v tomto směru další dokazování. Bylo tomu tak právě proto, že žalobcovy nároky shledal opodstatněnými z jiných důvodů než na základě srovnání se službou NATINADS. Krajský soud v tomto ohledu nikterak nepochybil.

[54] Nejvyšší správní soud stěžovateli nepřítká ani v tom, že za rozhodnou pro závěr o důvodnosti žalobcových nároků považoval krajský soud směrnici 2019, již je nyní nově zaveden nepřetržitý výkon služby LZS a SAR. Krajský soud sice v napadeném rozsudku na tuto směrnici poukázal (viz jeho odstavec 66.), současně však zdůraznil, že si je zcela vědom zásady vyplývající z § 75 odst. 1 s. ř. s., podle níž při přezkumu vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správních orgánů. Zmínku o směrnici 2019, vydané až poté, což žalovaný vydal napadené rozhodnutí, tak krajský soud použil pouze jako jeden z podpůrných argumentů pro závěry, k nimž ohledně žalobou uplatněných nároků na základě zjištěného skutkového stavu věci dospěl (výkon nepřetržité 24hodinové služby, nikoliv její rozdělení v režimu 12/12). Uvedené nelze v nynější věci považovat za takovou vadu, jež by způsobovala nezákonnost

napadeného rozsudku. Závěry krajského soudu přijaté bez ohledu na obsah uvedené směrnice 2019 totiž i tak obstojí.

[55] Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že žalobci, jakožto vojáku vykonávajícímu služby SAR a LZS, nebyla v rozhodném období formálně nařízena služební pohotovost (s výjimkou roku 2007) a pro její nařízení nebyla ve všech posuzovaných letech (2005 až 2009) splněna ani podmínka existence důležitého zájmu služby (či taková skutečnost minimálně neplyne ze spisu a ani ji nikdo netvrdil). Přitom v době označené jako služební pohotovost vykonával žalobce tutéž činnost, která je náplní služby v rámci úkolů LZS a SAR, a to zcela pravidelně. Z materiálního hlediska tedy žalobce vykonával 24hodinové služby, za které mu náleží příslušný plat, včetně případných dalších příplatků. Krajský soud se tedy při posouzení věci nedopustil pochybení. Kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. nebyl naplněn.

VI.

[56] Nejvyšší správní soud z důvodů výše uvedených neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[57] Z dosud shromážděného materiálu jednoznačně plyne oprávněnost nároku žalobce na doplacení ušlého platu za období tří let před podáním žádosti včetně případných dalších příplatků. Při novém posouzení věci tedy stěžovatel tyto nároky vyčíslí a současně se bude v souladu se závazným názorem vyjádřeným v odstavci 80. napadeného rozsudku v dalším řízení zabývat i případným rozšířením nároků žalobce. Ohledně jejich uplatnění shledal napadené rozhodnutí krajský soud nepřezkoumatelným a k těmto jeho závěrům stížnostní námítky stěžovatele nesměřovaly. Poté stěžovatel o věci nově rozhodne.

[58] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti procesně úspěšný, nemá tedy právo na náhradu nákladů tohoto řízení.

[59] Žalobci, jako v řízení o kasační stížnosti úspěšnému účastníkovi, náleží náhrada nákladů řízení ve výši 4.114 Kč. Tyto náklady sestávají z odměny za zastoupení advokátem za jeden úkon právní služby ve výši 3.100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d), ve spojení s § 7 bodem 5. vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] za vyjádření ke kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. S tím souvisí též náhrada hotových výdajů za tento úkon v souladu s § 13 odst. 4 advokátního tarifu v rozsahu 300 Kč. Nejvyššímu správnímu soudu je z jeho úřední činnosti (viz spis sp. zn. 1 As 247/2021) známo, že zástupce žalobce je plátcem daně z přidané hodnoty. O částku této daně v rozsahu 714 Kč (21 % z 3.400 Kč) se tudíž zvyšuje odměna a náhrada hotových výdajů zástupce žalobce. Celkovou částku ve výši 4.114 Kč je stěžovatel povinen uhradit k rukám zástupce žalobce do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. ledna 2022

pokračování

Mgr. Petra Weissová
předsedkyně senátu